

Лизинг ҳамчун
шакли

сармоягузорӣ

ЛИЗИНГ

- **Лизинг – ин маңмуи муносибатхой иқтисодӣ-хуқуқиро дар робита бо амалисозии шартномаи лизингӣ бо мақсади бо даст овардани предмети лизинг фаҳмидан дуруст мебошад.**
- Аз лиҳози иқтисодӣ лизинг ин як шакли фаъолияти нави сармоягузори бо мақсади бадаст овардани предмети лизинг ва бо тариқи шартонома (ҳачми пардохти маблағ, муҳлати муқарашуда ва холати азхудкунии предмети лизинг) додани он ба шахсони воқеъӣ ва хуқуқӣ мебошад.
- Шартномаи лизингӣ – шартномае мебошад, ки иҷорадиҳанда ӯҳдадор мешавад, ки моликияти пешниҳодшавандаро тибқи созишномаи басташуда бо пардохти муайян бо иҷорагиранда барои истифодаи мувакқатӣ пешниҳод менамояд.
- Мизоч – иҷорагиранда ӯҳдадор мешавад, ҳар семоҳ як маротиба пардохтҳои лизинги дар созишнома муқаррар гардидаро пардохт намояд.

Махсусияти лизинг

- Лизингодиҳандаи молу мулк аз андози даромад озод буда дар асоси шартномаи хариду фуруш зарур аст предмети лизингро сари вақт ба ихтиёри лизингиранда гузорад. Аз ин ҷиҳат фаъолияти лизингӣ на ҳамчун фаъолияти иҷоравӣ балки як шакли нави сармоягузорӣ ва бадаст ~~овардани фондҳои зарурии истеҳсолӣ мебошад.~~ Тибқи шартномаи лизингӣ лизингиранда баъд аз пардоҳт намудани ҳаҷми маблағи муқараршуда ва ба анҷом расидани муҳлати шартнома метавонад соҳиби предмети лизинг гардад ва ё онро ба соҳибааш баргардонад. Фарқи лизинг аз қарз дар он мебошад, ки ҳангоми қарз маблағ ва ҳангоми лизинг фондҳои асосии истеҳсолӣ ва ғаёриистеҳолӣ ба шахсони воқеъи ва ҳуқуқӣ пешкаш мегардад.
- Дар қонуни ҶТ дар бораи иҷорай молиявӣ чунин омадааст, ки пардоҳти пешаки 25-30%-и пешаки аз нарҳи предмети лизинг ва лизинг ба шахсони воқеъи дода намешавад.
- Баъд аз тағиру иловагиҳо ин банди қонун мукаммалшуда ҳоло лизинг дар ҶТ низ бидуни пардоҳти пешаки ва ба шахсони воқеъӣ ва ҳуқуқӣ, озод аз андоз аз даромад дода мешавад.

Бартатияти лизинг ба лизингиранда

- тавассути лизинг муассиса имконияти ҳали мушкилоти худро нисбати норасогии маблағ барои дастра намулани фондҳои асосии истехсолӣ пайдо менамояд;
- мансубияти пардохтҳои лизингӣ аз арзиши маҳсулот ба пешгирии пардохти иловагии андоз аз даромад мегардад;
- иштирокчиёни амалиётҳои лизингӣ метавонанд механизми фаъоли фарсадашавии маҳсулотҳоро бо коэффициенти на зиёда аз 3 қабул намоянд;
- лизинг ба лизингиранда имконият медиҳад, ки тавоноии базаи техникиашро пурзур намояд;
- лизингдиҳандагон дорои маълумоти хуби маркетинги буда оиди ҳолати бозори фуруши маҳсулот ва сифати предмети лизинг маълумотҳои зарурро пешниҳод менамоянд;
- нисбати қарз мумкин аст пардохтҳои лизингӣ аз ҳисоби маҳсулотҳои истехсолшудаи предмети лизинг баробар карда;
- гузаронидани пардохтҳои лизингӣ бо назардошти хусусияти истифодабарии предмети лизинг ва муҳлати истифодабарии он;
- ҳолати қами раднамоии пардохтҳои лизингӣ аз тарафи истифодабари предмети лизинг;
- имконияти гирифтани имтиёзҳо барои пардохти бочи гумрукӣ дар ҳолати истифодаи лизинги байналмиллалӣ

Бартарияти лизинга барои фурушанда

- Фурушанда метавонад бозори фуруши маҳсулотро бо тариқи лизинг азхуд намояд.
- Равобити дутарафаро бо истифодабарандагони предмети лизинг барқарор намуда бо таври фаври оиди камбузиҳои маҳсулотҳои пешниҳодшуда маълумот пайдо менамояд.
- Истиснои хавфи пардохтнашавандагии маҳсулотҳои пешниҳодшаванда – пардохт ва кафолат ба уҳдаи ширкатҳои лизингӣ гузошта мешавад.
- Воситаи самараноки гузаронидани рекламаи фуруш аст.
- Афзоиши талабот барои таҷҳизотҳои ёрирасон.
- Баланд намудани суроътнокии дигаргунсозии маҳсулотҳои истеҳсолшуда Ускорение темпа обновления выпускаемой модели.
- Коҳишёбии натиҷаҳои манфи ҳангоми тағирёбии ҳолати бозор

Бартатияти лизинг ба лизингдиңдә

- Бехатарии муомилот – ҳуқуқи соҳиби моликият ба лизингдиңдә.
- Мувофиқаи харочотчо— харочот ва даромад аз сармоя мутаносибан сурат мегирад. расходы и доходы от инвестиций идут параллельно.
- Мувофиқаи сахеҳи пардохтҳои лизингӣ.
- Коҳишёбии натиҷаҳои манғи ҳангоми тағирёбии ҳолати бозор-муносибатҳои тулонӣ бо истифодабарандай маҳсулот нисбати пардохтҳои лизингӣ муқарар карда мешавад.
- Имконияти истифодаи имтиёзҳо аз андоз.

ТАНЗИМИ ҲУҚУҚИИ ЛИЗИНГ

Конвенсияи УНИДРУА «Оиди лизинги молиявии байналмиллалӣ», ки 22.05. 1988 сол имзо карда шудааст, дар шаҳри Оттава пойтахти Канада тасдиқ карда шуд. Конвенсияи УНИДРУА меъёрҳои байналмиллалии муносибатҳои лизингиро муайян мекунад, ҳуқуқӣ иштироккунандагони амалиётҳои лизингиро муайян ва таъмин мекунад.

Тарроқиёти амалиётҳои лизингиро дар дастурамалҳои давлатии комитетҳои соҳтмон ва архитектура, дар дастурамалӣ Вазорати саноати ҶТ нишон дода шудааст.

Бо Қарори Маҷлиси Олий аз 19 апрели соли 2003 таҳти №1113 дар ҶТ Конвенсияи УНИДРУА расман тасдиқ карда шуд ва минбаъд фаъолияти лизинги байналмиллалӣ тибқи ҳамин созишнома танзим карда мешавад

Ҳамчун шахсони ҳуқуқӣ

- бонкҳо ва дигар ташкилотҳои қарзие, ки дар оинномаашон фаъолияти лизингӣ пешбинӣ шуда бошад, ширкатҳои лизингӣ - молиявӣ, ки танҳо барои маблағузорӣ намудани амалиётњо (пардохти молу мулк) маҳсус гардонид шудаанд, ё универсалӣ, ки на танъо расонидани хизматрасонињои молиявӣ, балки дигар хизматрасонињои ба татбиқи амалиёти лизингӣ вобаста, монанди хизматрасонии техникӣ, омӯзиш, машваратӣ ва ғ.;
- дилҳоъ ширкат, ки дар њуълъатњои таъсисиаш (оинномавиаш) фаъолияти лизингӣ пешбинӣ гардида иљозатнома ва захирањои молии кофӣ дорад;

Субъекти лизинг

- Субъектҳои *лизинг* инҳо мебошанд: (**ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375**)
- - *лизингдех* - *шахси воқеӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки аз ҳисоби маблағҳои ҷалбгардида ё худи дар ҷараёни татбиқи шартномаи *лизинг молу мулкро* ба моликият меҳарад ва онро ба сифати *мавзӯи лизинг* ба *лизинггир* ба ивази маблағи муайян ба мӯҳлат ва бо шартҳои муайян барои соҳибӣ ва истифодаи муваққатӣ бо гузаштан ё нагузаштани ҳуқуқи моликият ба *мавзӯи лизинг* ба *лизинггир* медиҳад. *Ташкилотҳои тиҷоратӣ мутобиқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳуҷҷатҳои таъсисиашон метавонанд ширкатҳои лизингиеро таъсис доҳанд, ки танҳо функсияи лизингдехро иҷро менамоянд;* (**ҚҖТ аз 15.03.2016 с., №1300; ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580**)
- - *лизинггир – шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки мутобиқи шартномаи *лизинг* вазифадор аст, *мавзӯи лизингро* ба ивази маблағи муайян ба мӯҳлат ва бо шартҳои муайян барои соҳибӣ ва истифодаи муваққатӣ қабул намояд; (**ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580**)
- - фурӯшанд – *шахси ҳуқуқӣ ё соҳибкори инфиродие*, ки мутобиқи шартнома *молу мулкеро*, ки *мавзӯи лизинг* ҳисоб мешавад, ба *лизингдех* дар мӯҳлати шартгардида мефурӯшад. Фурӯшанд ҳамзамон метавонад дар доираи як муносибати ҳуқуқии *лизинг* ба сифати *лизинггир* баромад намояд. (**ҚҖТ аз 15.03.2016 с., №1300; ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375; аз 02.01.2019 с., № 1580**)
- Субъекти *лизинг* метавонанд резидентҳо ва ғайрирезидентҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд. (**ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375**)

Объекти лизинг

Хариду фурӯш, ва ё додугирифти лизингиро (ильораро) метавон нисбати ъама ~~намуди маъсулотъои истеъмолнашаванда, аз лъумла корхона ва дигар комплексъои молу~~ мулкӣ, биноњо, иншоотъо, тальњизот, воситањои наќлиёт ва дигар амволи гардандаву ғайригардон, ки барои фаъолияти соњибкорӣ истифода мешаванд, анъом дод.

Вобаста ба объекти лизинг чунин намуди лизингро фарќ кардан зарур аст:

- - лизинги амволъои гарданда (лизинги тальњизот);
- - лизинги амволи ғайригарданда.
- Дар **лизингӣ амалиёти** объекти лизингро иҷорадиҳанда, дар **лизингӣ молиявӣ** иҷорагиранда сӯғурта меқунад.
- Объекти лизинг активҳои ғайримоддӣ (коғазҳои қиматнок, ҳуқуқи муаллифӣ, барномаҳои компьютерӣ), қисмҳои эҳтиёти, либосҳои маҳсус ва сӯзишворӣ шуда наметавонад.

Вазифаи лизинг

- таъмини пурраи маблағузории амалиётҳои сармоягузорӣ бидуни пардохтҳои пешаки бо имконияти дастраскунии фондҳои асососии истеҳсолӣ ва ғайристехсолии гаронбаҳо бе ҷалби воситаҳои пулии хочагиҳо;
- бо тариқи лизинг расман соҳиб шудан бо активҳои фаъол нисбати гирифтани қарз барои азхудкуни онҳо, инчунин предмети лизинг агар бозоргузар бошад мумкин аст ба сифати гарав ҳам гузошта шавад;
- нисбати қарз бартари дошта шароит хуби дутарафаро бо назардошти бархурди тарафҳо байни истеҳсолкунандагон ва истеъмолкунандагон аз руи нақшай пешакии тарҳрезишуда фароҳам меоварад. Масалан пардохтҳои лизинги баъди бадаст овардани фоида аз ҳисоби истифодаи предмети лизинг пардохт карда мешаванд;
- шаклҳои гуногуни ҳамкорӣ ва таъминоти моддию маънавиро фароҳам меоварад;
- пешгири хавфи дастраскунии активҳои фаъол;
- пардохтҳои лизингӣ ба ҳайси ҳароҷотҳои истеҳсолии лизиндиҳанда дохил шуда боиси коҳишёбии андоз аз рӯи даромад мегардад;
- активҳои дастрасшуда ба мувозинаи лизингиранда дохил намешаванд ва ба озодшавии андоз аз молу мулки дастрасшуда меоварад ;
- инчунин ҳангоми амали намудани чунин фаъолият ҳолатҳои хизматрасонии техникий ва истифодабарии предмети лизинг пешкаш мегардад ва г.

Намудҳои лизинг

- *Намудҳои лизинг инҳоянд: (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *- лизинги молиявӣ; (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*

- *- лизинги амалиётӣ; (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *- лизинги баргардонидашаванд. (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *Дар шартномаи лизинг бояд яке аз намудҳои лизинги дар қисми якуми моддаи мазкур муайянишуда пешбинӣ карда шавад. Бо мувофиқаи тарафҳо мумкин аст фурӯшандай молу мулкро лизингдех муайян намояд. (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*
- *Лизинге, ки дар он лизингир ва лизингдех резиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошанд лизинги дохилӣ ҳисоб мешавад ва лизинге, ки дар он яке аз субъектҳо гайрирезиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, лизинги байналмилалӣ ба ҳисоб меравад. (ҚҖТ аз 14.11.16 с., №1375)*

ЛИЗИНГИ МОЛИЯВӢ

Дар лизинги молиявӣ мӯҳлати шартнома одатан бо мӯҳлати истеҳлокӣ бараабр аст.

- давраи бавучудоии муомилаи истеҳсолӣ ё ба он баробари соҳаҳое, ки маҳсулоти навро дар давраи кӯтоҳ истеҳсол мекунад, ба ҳисоб гирифта мешавад;
- динамикаи раванди таваррум. Барои иҷорадиҳанда бастани шартнома дар давраи тез болоравии сатҳи таваррум дар давраи тӯлони афзалиятнок нест, вале иҷорадиҳанда кӯшиш менамояд дар натиҷаи пастрави арзиш муомилаи дарозмуддат бо иҷорагиронда дошта бошад;
- вазъи бозори сармояи қарзӣ ва тамоюли рушди он. Азбаски ширкатҳои лизингӣ аз қарзҳои бонкӣ васеъ истифода менамоянд, сатҳи мизони фоизҳо барои қарзҳои дарозмуддат асоси фоизи лизингӣ буда, ба дарозии мӯҳлати созишномаи лизингӣ таъсир мерасонад.
-

Шартномаи лизинг

Шартномаи лизинг – аҳди ҳаттие, ки мутобиқи он лизингдех уҳдадор мешавад молу мулки нишондодаи лизингирро аз фурӯшандae, ки ҳамин лизингир муайян кардааст, ҳамчун моликият харидорӣ намуда, онро барои соҳибӣ ва истифодабарии мувакқатии бо пардохт барои мақсадҳои соҳибкорӣ ба лизингир пешниҳод намояд. (ҚҶТ аз 14.11.16 с., №1375)

Договор лизинга-

- сделка, в которой одна сторона (лизингодатель) по указанию другой стороны (лизингополучателя) заключает соглашение (договор поставки) с третьей стороной (поставщиком), по которому лизингодатель приобретает комплект машин, средств производства и иное оборудование на условиях, одобренных лизингополучателем, поскольку это касается его интересов, и заключает соглашение (лизинговое соглашение) с лизингополучателем, по которому представляет лизингополучателю право использовать оборудование за арендную плату.

Финансовый лизинг
характеризуется как вид деятельности,
при осуществлении которой

лизингополучатель сам определяет
оборудование и выбирает поставщика,
не полагаясь "на опыт и суждение
арендодателя"

предоставляемое в лизинг оборудование
приобретается лизингодателем только в
связи с договором лизинга, о чем
он должен поставить в известность продавца

периодические платежи, подлежащие
выплате по договору лизинга,
рассчитываются
с учетом амортизации всей или
существенной части стоимости
оборудования.

Особенности

- в отличие от обычного договора аренды в пользование арендатора (лизингополучателя) передаётся технический объект, специально приобретенный лизинговой фирмой для арендатора по его просьбе;
- договор лизинга, как правило, заключается на определенный срок, установленный договором.
- общую сумму лизинговых платежей за пользование арендованным оборудованием составляют его стоимость с учетом амортизации, проценты за пользование займом (предполагается, что лизингополучатель приобретал это оборудование за счет кредита), а также оплата услуг лизингодателя.
- по истечении срока действия договора лизинга арендатору (лизингополучателю) обычно предоставляется право приобрести объект лизинга в собственность по его остаточной стоимости.
- для лизинга характерно особое распределение прав и обязанностей между его сторонами, отличное от договора аренды (имущественного найма), основной смысл которого состоит в освобождении лизингодателя от большинства обязанностей арендодателя: передачи сданного в аренду имущества арендатору, обеспечения его надлежащей эксплуатации, в том числе осуществления капитального ремонта, каких-либо расходов на содержание имущества и т.п. И, напротив, на лизингополучателя возлагаются дополнительные обязанности, связанные с эксплуатацией имущества, осуществлением его как текущего, так и капитального ремонта, несением всех расходов в связи с его содержанием, а также с риском случайной гибели арендованного имущества.
- лизингополучатель наделяется определенными правами и обязанностями в отношении продавца (поставщика) имущества по обязательству купли-продажи (за исключением оплаты этого имущества), несмотря на то что получателем по данному договору является лизингодатель

Предмет лизинга

- движимое имущество (оборудование): производственное оборудование, включая комплектующее оборудование и средства производства.
- Им, кроме того, могут быть транспортные средства всякого рода
- а также оборудование, тесно связанное с недвижимым имуществом и являющееся принадлежностью земельного участка либо присоединенным к земельному участку имуществом (например, буровая установка).

Стороны :

- арендодатель и арендатор, коммерческие предприятия которых находятся в разных государствах и при этом:
 - эти государства, а также государство, в котором поставщик имеет свое коммерческое предприятие, являются участниками Конвенции;
 - договор поставки и договор лизинга регулируются правом одного из государств-участников Конвенции.

Обязанности арендодателя

- *приобретение в собственность оборудования для передачи его в лизинг*

(арендатор определяет оборудование и выбирает поставщика, поэтому арендодатель освобождается от всякой ответственности перед арендатором в отношении оборудования, а также третьими лицами в случае причинения оборудованием вреда их жизни, здоровью или имуществу)

- *передать оборудование во владение и пользование арендатора в состоянии, соответствующем условиям договора и назначению имущества*

(Арендодатель гарантирует, что спокойное владение арендатора не будет нарушено лицом, имеющим преимущественный титул или право, либо лицом, заявляющим о преимущественном титуле или праве и действующим по уполномочию суда, если только такой титул, право или претензия не являются результатом действия или упущения арендатора).

Обязанности арендатора

- проявлять надлежащую заботу в отношении оборудования, использовать его разумным образом и поддерживать его в состоянии, в котором оно было ему передано, с учетом нормального износа и тех изменений в оборудовании, которые согласованы сторонами;
- выплачивать периодические арендные платежи;
- возвратить арендодателю по истечении срока действия договора оборудование в состоянии, определенным договором, если только арендатор не воспользовался правом покупки оборудования или продолжения его лизинга на следующий период.

Преимущества лизинга

- Снижение потребности в собственном стартовом капитале
- Предприятию проще получить имущество по договору лизинга, чем ссуду на его приобретение
- Лизинговое соглашение **более гибко, чем ссуда**
- Лизинговая сделка может быть заключена на **более длительный срок, чем кредитный договор**
- Для лизингополучателя **уменьшается риск морального и физического износа имущества**

Недостатки лизинга

- На лизингодателя ложится риск морального старения оборудования и получения лизинговых платежей, а для лизингополучателя стоимость лизинга больше, чем цена покупки или банковского кредита. Поэтому лизинговой сделке предшествует большая предварительная работа по ее экспертизе.
- Лизингодатель, не имеющий "дешевых" и стабильных источников финансовых средств, подвержен риску внезапного изменения процентных ставок по кредитам, которые он вынужден брать для финансирования инвестиций лизингополучателя, что удорожает и стоимость лизингового контракта.
- Лизингополучатель, не являющийся собственником своих основных средств, не может предоставить их в качестве залога в случае необходимости банковского займа, что снижает его шансы к получению такого займа на более выгодных условиях.